

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Joannis Commirii E Societate Jesu Carminum Libri Tres

Commire, Jean

Lutetiæ Parisiorum, 1678

De Immaculato Beatae Virginis Conceptu Carmen.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14818

IMMACULATO

BEATÆ VIRGINIS CONCEPTU

CARMEN.

CONCEPTUS vitii pueros, fractamque draconi
 Cervicem Stygio, Mariæque insigne trophæum
 Musa canit. Nunc, Christe, sinus illabere nostros
 Aspirans: pulsisque caduca mente tenebris,
 Da fas immortale sequi; fontesque beatos
 Lucis inaccessibleæ, & totam explorare parentem.
 Tuque adeo, Dominam supplex quam mundus adorat,
 Mater ades: seu te stellantis lucida Olympi
 Regna tenent; seu fors tellus prælata moratur,
 Et tua præsentis dignaris numine templa:
 Ingredere, & magnos meditati extollere honores
 Virgo fave, meritasque in carmina suffice vires.

Jam fatis promissa dies volventibus annis,
 Quæ superis homines æternæ foedere pacis
 Jungeret, & cœlo terras sociaret amico,
 Instabat. Syrias ea didita fama per urbes
 Corda ciet populorum, & spes ingentibus ægras
 Suscitât auguriis. Tum demum pectore toto
 Isacidum genus omne sacris advolvitur aris
 Dona ferens, geminatque preces & fervida certâ
 Vota fide. Si te ulla tuæ miseratio gentis,
 Si quis amor tangit: monstra, pater optime, cœlo
 Lætificam nubem, sævos quæ mulceat æstus,
 Optatumque arvis sitientibus irriget imbrem.

*Rorate cœli desu-
 per. & nubes pluât
 justum. Isa. 45. 8.*

D ij

Præcipue Joachimus amicum numen adorat :
 Jessides Joachimus, avi quem plurima regis
 Virtusque & pietas & mens præfaga futuri
 Nobilitant. Olli tædis concordibus Anna
 Nupserat, Hebræas inter pulcherrima nymphas,
 Quum primus formæ nitor, intactusque juventæ
 Flos vigit: tunc in senium vergentibus annis
 Pensabat lapsum insigni gravitate decorem.
 Illa Dei quondam sedes augustaque templa
 Dum celebrat cultu assiduo; multasque cubili
 Insomnis noctes, multos ex ordine soles
 Fraude pia dapibus furatur sobria parcis:
 Ex adytis præcul & veli interiore recessu
 Vox venit, ac veteres portat responsa per auras
 Expectata diu: Nunc fas tibi munere nostro
 Spes alere immensas, ô felix prole futura,
 Et dominam paritura tuam: cum segnior alvum
 Clauserit, & sobolem jam desperaverit ætas.
 Ergo quater denas caro cum conjugè menses
 Tempore ab hoc, totidemq; hyemes Aquilonibus actas
 Viderat, increpitans cœlum & promissa reposcens
 Pignora. Non somni, non corporis ulla caduci
 Cura movet: tota est optatæ in imagine prolis.
 Et modo debilibus (quæ non sibi somnia solers
 Fingit amor?) trepidat nequicquam attollere palmis,
 Appressoque sinu rorem uberis irrigat alvum:
 Et modo blanditias media inter basia miscet,
 Et faciles blæso invitat modulamine somnos.
 Interea exundant torrentia gaudia fluctu
 Nectareo, solvitque natantia corda voluptas.
 At pater omnipotens, & patri æquæva propago,
 Æternusque amor amborum & sociabilis ardor,

Conveniunt : qua fulguribus defensa serenis
Empyreï convexa alto se culmine tollunt ,
Atque oculos sacris longe penetralibus arcent.
Tum Genitor placido primus sic incipit ore :
Nate , meæ vires , mea vox , mea solus imago ,
Qui sine matre satus fœcundæ lumine mentis
Accipis æternos , & jugi nasceris ortu :
Aspicias humanam tot jam labentibus annis
Servitii duro curvari pondere gentem ;
Aspicias , ac sortem mecum miseraris iniquam.
Et nunc ille ferox Stygii regnator Averni
Insultat cœlo : spoliisque superbus opimis
Ventosas jactat voces , arisque minatur
Et cunctis nos indecores detrudere templis.
Quem , ni sancta obstant juratæ oracula linguæ ,
Compedibus vinctum araris Acheronte sub imo
Protinus insanos cogam dediscere fastus.
Te vero decus hoc , nate , & victoria poscit :
Tu domito referes insignem Dite triumphum ;
Atque hominum spes , ipse viri circumdatus artus ,
Restitues lapsos , tecumque ad sidera tolles.
Hæc Pater , atque ingens contra sic Filius orsus :
Et memini , & pepigisse virum pro crimine vitam
Non piget , ô genitor , totumque dedisse cruorem
Amisæ in pretium non aspernabile gentis.
Nulla mora in nato , fragili quin numen obumbret
Corpore , & humanum discat tolerare laborem.
Sed non ante polo terras mutare jacentes
Fata sinunt , quam regali de sanguine virgo
Se mundo ferat ; & tecum sortita parentis
Nomina , me gremio venientem ulnisque receptet.
Tunc Amor : Hæ nostræ partes , hæc munera sunt.

Protinus ætherea celerem de gente ministrum
 Evocat, insignem vultu & radiantibus alis:
 I celer, & volucres, inquit, prævertere ventos,
 Naturæque meo mandata hæc nomine perfer.
 Longævam in partus Joachimi suscitet Annam,
 Atque uterum sterilem fœcundet matre Tonantis.
 Te vero, te magna manent pro talibus actis
 Præmia, divinæ cunas servare puellæ,
 Atque latus cura circum vigilare fideli.
 Dixerat. Ille polum linquens secat aëra pennis.
 Ceu quondam elisa fulmen de nube coruscat
 Noctis in obscuro; magnoque fragore per auras
 Aut pinum super, aut frondoso vertice quercum
 Præcipitat: sequitur longo ingens tramite flamma,
 Et sulco signat cœlum, incenditque tenebras.

Eminet occiduos inter celeberrima fluctus
 Insula, inaccessæ nomen fecere minores:
 Quo neque fas nautis laceram subducere classem,
 Orbe nec avectas peregrino exponere merces.
 Quippe illam tumido exultans circumsonat unda
 Gurgite, ventorumque cohors statione perenni
 Excubat, & vetito procul arcet litore puppes.
 His Natura locis, sedes ubi triste beatas
 Invasit scelus, & profugam diti expulit horto,
 Constitit; aëriique domum sub vertice montis,
 Gemmis & solido fulgentem adamante locavit.
 Mille intus Genii fulvo stridentia poste
 Limina habent; servantque vices operumque laborem,
 Ordine quisque suo. Liquidæ pars semina flammæ
 Purgant, contractisque ablutos sordibus ignes
 Includunt venis filicum: pars grandia terræ
 Visceribus condunt auri argentique metalla.

His maris imperium & ponti custodia forte
 Contigit : incumbunt saldos miscere sapes ,
 Alternisque movere undas , & sistere fluctus.
 Illos cura manet potior , libranda tonanti
 Tela Deo , trifidis moliri fulmina massis :
 Seu quæ criminibus servat , justisque nocentum
 Suppliciiis ; seu quæ terrens mortalia corda
 Mollibus interdum flammis innoxia jactat.

Ipsa autem residens thalamo & penetralibus imis ,
 Telluri pallam gemmis auroque rigentem
 Insignibat acu ; filisque undantia fila
 Intendens , miraque coloribus arte colores ,
 Mollia nativis animabat texta figuris.
 Stabat Hyems canos glacie concreta capillos ,
 Et subter Boreas Corique ad fræna jugales :
 Pone ingens agmen : rigor , & penetrabile frigus ,
 Atque gelu , atque urens grando , tristesque pruinae ,
 Nubilaque & nimbi , mistique fragoribus imbres.
 Quaque tulere pedem , letali squalida moerent
 Arva situ , moeret decussis frondibus arbor ,
 Attonitique hærent amissis fluctibus amnes.
 Parte alia horrenti Phœbum sub nube latentem
 Pinxerat , & tristi cœlum velayerat umbra.
 Alba nives simulant subtemina , grando lapillis
 Fingitur , & teretes imitatur bacca pruinas.

Talia dum docto properat Natura labore :
 Aligerum cernit manifesta in luce micantem ,
 Excussitque sinu calathos & Dædala texta.
 Tum procul : O summi imperio dignate parentis ,
 Quæ te causa humilis famulæ sub limina sistit ?
 Tantum effata , pedesque solo se abjecit ad imos.
 Ille manu facilis levat , & sic excipit ore :

Festum Conceptionis in octavum Decembris diem cadit.

O rerum foecunda parens, quæ semina mundi
 Arcanis alis augmentis, & numine servas:
 Haecenus in tenui lusit labor, aurea munus
 Sint licet astra tuum, terræque, & coerulea regna:
 Nunc opibus totis usus, nunc arte magistra.
 Nosti queis superos votis, quibus Anna fatiget
 Questibus, optatamque extundat ab æthere prolem.
 His Genitor lacrymis sanctoque evictus amore
 Annuit omnipotens: & inertis dedecus alvi
 Promissæ exortu demum pensare puellæ
 Cogitat. Huic tanta pro majestate creari
 Os jubet, ac corpus formis cœlestibus æquum.
 Quare age, rumpe moras, pulchroque incumbere labori
 Fidens: namque aderit cœptis ingentibus auctor,
 Atque rudem ducet non sueta in munera dextram.
 Sic ait, & paribus cœlo se rettulit alis.

At natura Dei gaudens parere parabat
 Imperio. Accersit natas: stant ordine centum
 Virgineo Nymphæ vultuque habituque sorores,
 Vestibus in nodum vinctis, nudæque lacertos.
 Pars phialis succos & lenta coagula portat:
 Semina pars vitæ, roresque caloribus aptos
 Foetificis. Ipsa arcano scrutata recessu
 Urnam effert auro squalentem: ubi rapta sepulchris
 Heroum spolia, & tenues sine corpore servat
 Exuvias. Latet hic quondam defusus in artus
 Sanguis, Adame, tuos, & justæ in pectora prolis:
 Quique acrem per jussa haud mollia duxerat ardor
 Thariaden, fortemque Isaacum occumbere ad aras
 Addicente Deo, luctatoremque Jacobum,
 Et magnam Josephi animam, & præstantia corda
 Amramidum. Pugnax Nunni genus intus, & ingens
 Manoides,

Manoides , neutrique puer Jessæius impar.
Nunc quoque bella fremunt , indignanturque teneri.
Hic etiam Isacidum nullo discrimine matrum
Illecebras , castæque insignia lumina formæ
Condiderat : quibus illæ animos & ferrea regum
Pectora demeruere suis , pacemque tulere.
Ergo opibus gaudens tantis & munere mater
Regna beata petit semper florentis Idumes ,
Seque infert Annæ thalamis Natura per umbras.
Quam procul ut vitreo sensit Jordanis ab antro
Advenisse , suis placidus caput extulit undis ;
Et virides Libanus subrexit vertice cedros.

Nec minus auratas sedes stellantis Olympi
Linqvit Amor , magna Charitum stipante caterva ,
Os habitumque Deo similis : quem mutua jungit
Oscula dum Nato Pater , æternisque vicissim
Suspirant flammis ambo & complexibus hærent
Unanimes , vitæ lætum immortalis honore ,
Rerumque imperio & communi numine donant.
Illum cura movet tanti justissima partus :
Ah ! ne Tartaræ virgo fuligine tabis
Affletur , patriumque trahat cum sanguine virus.
Nam meminit furvi ut quondam dominator Averni ,
Invidiâ diroque nocendi accensus amore ,
Edenis furtim felici irrepsit horto :
Læti ubi per virides lucos & florea regna
Perpetuo vitam ducebant vere parentes.
Ut colubri in formam subito se vertit & ora
Lubricus : utque levi gliscens per gramina lapsu
Arboris incubuit ramis , quæ sola beato
Frondebat saltu radiantibus aurea pomis.
Hæc sedenim carpisse nefas , & frangere morsu.

E

Si facerent , fontes mors dura manebat. At ille
 Artibus instructus Stygiis & fraude maligna ,
 Uxorem aggreditur ; fasque immortale recondi
 Sensusque æthereos fructu mentitur in illo ;
 Et varios fallax simulando prædicat usus.
 Utque dolos cursu sensit procedere læto
 Improbus , ore suo decerpit ab arbore pomum ,
 Tartaream inspirans animam , cæcisque venena
 Morsibus insinuans. Simul Evæ porrigit , Evæ
 Jam dubiæ , jam fatali dulcedine victæ :
 Urget enim furor , & promissæ gloria fortis.
 Illa Dei jussus , propriamque oblita salutem
 Dente inhians avido malum lacrymabile figit ,
 Et trepidum firmat repetito crimine pectus.
 Nec satis est periisse , virum ni perdita conjux
 Advocet in partem sceleris , societque periclo.
 Immemor heu ! victusque animi exitiabile munus
 Accipit , infandoque uxorius appetit ore.
 Nec mora continuo grassatur in intima pestis ,
 Perque artus furiata luem , perque ossa venenum
 Dissipat , & crudos acuit sub corde dolores.
 Inde mali labes , tristisque exordia vitæ :
 Illa nascentes gentile ab origine crimen
 Ducimus , & patris luimus commissa nepotes.

Hæc adeo metuens properabat , opemque ferebat
 Naturæ divinus Amor , molimina contra
 Orcique insidias. Jamque Annæ viscera miris
 Foeta videt tumuisse modis : jam suspicit artus
 Hospitio dignos & majestate Tonantis ,
 Oraque , cœlestesque genas , & nocte sub ipsa
 Formosos oculos. Nec nullum in corpore pulchro
 Esse suum patitur munus. Stat lampada quassans

Sidream , & puro circum omnia ducitur igne
Membra Deus : ne qua antiqui contage veneni
Insideat patrio concreta in sanguine labes.

Quale metallifera in Cuba , vel montibus altis
Peruvia , stridens coquitur fornacibus aurum ,
Versaturque focus : dum protinus omne liquendo
Exudet vitium , spumamque ejectet inertem.
Virgineum haud aliter cœlesti lampade corpus
Gaudet Amor lustrare , novosque adjungere honores.

At summus labor , & tanti præstantior una
Pars operis restabat adhuc , includere in artus
Regnatricem animam ; multis è millibus olim
Quam rerum legit fator , æternoque paravit
Consilio gratæ fruituram munere lucis.

Jamque aderat tempus : Nunc nunc succurrite Divæ
O mea turba , inquit : ferte arma , opponite cunctas
Agminibus Stygiis vires. Tu Gratia fido
Conde sinu venientem , & circumfundere flammis.
Vix ea fatus erat , cum sacro effusus ab ore
Spiritus insinuat membris : hunc ordine longo
Prosequitur Charitum chorus omnis , & aurea pubes
Virtutum , donisque suis prævertere certant.

Interea de more toro languentia membra
Corripiens , tacitæ per opaca silentia noctis
Fallebat precibus somnos & carmine multo
Jessides. Simul Anna oculos furata sopori
Fata revolvebat tardæ promissa senectæ.

Quum Deus his subito mentes præsentior implet :
Mortalique hebetes oculos caligine solvens ,
Integros mira sub imagine Virginis ortus ,
Insignemque aperit devicto Acheronte triumphum.
Ac primus senior tantos sub pectore motus

*Egreditur virga
de radice Jesse, &
flos de radice ejus
ascendet, & re-
quiescet super eum
spiritus Domini.
Isa, II, I.*

Non patiens, Annam his compellat vocibus ultro:
Unde mihi, ô conjux, trepidam pulcherrima mentem
Visa tenent? sterilis regali semine venter
Impleri, lætumque videtur fundere germen:
Hinc virgam enodi paulatim assurgere trunco,
Quæ pinus premat & montanas ardua cedros.
Illa autem pulchrum ramis, mirabile visu,
Induitur florem, divinos vertice sacro
Cui Deus ipse super recubans dat spargere odores,
O Virga Isaciæ stirpis decus, aurea terræ
Progenies, & amor cœli, spes sera parentum,
Exorere, & ramis orbem felicibus ambi:
Optatumque diu, votis & mille petitum
Redde solo munus. Cupientem dicere plura
Anna vetat, mediis sic interfata querelis:
Heu! quianam tanto fremuerunt Tartara motu,
Quidve draco vesane paras? squalentia tabo
Colla, & terribiles immani gutture rictus
Aspicio: stant sanguineis lita lumina guttis,
Sulphurei absistunt patulis è naribus ignes
Cum sonitu, linguam vibrant rabida ora trifulcam,
Ah! fuge pestiferos dentes, fuge triste venenum,
Letalemque animam, sanguis meus. Eia draconis
Terga premit, teneraque elidit guttura planta
Jactantis spumas nequicquam & sibila, Virgo.
Sic mira Deus attonitos ambage parentes
Ducebat, nota monstrans sub imagine prolem.
Ecce autem chorus aligerùm delapsus Olympo
Exultat citharis, & festa voce per umbras
Victricem celebrat Divam: Tu lumine puro
Auroræ in morem surgis: tu noctis opacæ
Nubila per, mediasque nites ceu luna tenebras:

*Ipsa conteret caput
tuum, Genes, 3, 15.*

*Qua est ista qua
progreduitur quasi
Aurora consurgens,
pulchra ut Luna,
electa ut Sol, ter-*

*ribilis ut castrorum
acies ordinata ?
Cant. 6. 9.*

Ut nunquam exiit lucem capitisque decentes
Sol radios : ut fulmineis exercitus armis
Infert se campo terroremque incutit hosti :
Sic te , Virgo , Dei donis & numine cinctam
Infernæ tremuere acies ; ipsoque sub ortu
Ultricem Stygii dominator sensit Averni.

Talia cantantes memorant : cantantibus illis
Jessides una cum conjugè numen adorat ,
Inque vicem meritas solvunt pro munere laudes.

ARA DRUIDUM

VIRGINI PARITURÆ SACRA.

CARMEN.

VIRGO decus cœli , gentis spes altera nostræ ,
Quam legit pater omnipotens magis omnibus
unam

Magnorum adjutricem operum ; pactique sequestram
Fœderis esse dedit mortalibus : accipe , Mater ,
Quem tibi nos tua progenies sacramus honorem ,
Nec vero te pœniteat cantantibus æquas
Indulsiſſe aures famulis : tu carminis hujus
Scilicet argumentum ingens : tibi nostra laborat
Musa uni ; in te eadem cursu defuncta quiescet ,

Consilii interpres sacri pacisque futuræ ,
Bethlemias cœlo Gabriel allapsus in ædes
Cunctantem Divam , & sanctæ violare timentem
Dona pudicitiae sermone ambibat amico ,
Omnia tuta docens , referansque oracula vatum ;